

Masarykova univerzita v Brně
Filozofická fakulta
Ústav české literatury a knihovnictví
Kabinet knihovnictví

TÉMA PRÁCE: VIRTUÁLNÍ UNIVERZITY

Seminární práce k předmětu

Autor:

Pavla Koutná

UČO: 217987

Typ studia: prezenční

Ročník: 3

Počet znaků: 15450

Brno
2009

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Virtuální univerzity v České republice.....	4
3. Druhy virtuálních univerzit	5
4. Rizika virtuálních univerzit.....	6
5. Závěr.....	8
6. Použitá literatura	9

1. Úvod

Virtuální univerzita by se dala chápat jako propojení internetu a vzdělávání. Přitom tyto dvě složky jsou z historického hlediska nesrovnatelné. Zatímco první univerzity začaly vznikat už ve středověku a mají více než tisíciletou tradici, internet a s ním spojené možnosti jsou ve srovnání s univerzitami ještě v plenkách. Přesto jdou spojit a vytvořit tak možnost vzdělávat se pro lidi bez ohledu na místo jejich pobytu.

První univerzita vznikla pravděpodobně v Maroku a byla to Kairuánská univerzita, nejstarší univerzita v Evropě byla Università di Bologna. U nás je nejznámější Karlova univerzita v Praze založená roku 1348. I my jsme se mohli pyšnit vzdělávací institucí světové úrovně, na které se učili akademici z celé Evropy.¹

Oproti tomu internet nevznikl zpočátku vůbec pro takové účely, pro jaké je dnes využíván. Na počátku byla myšlenka propojit počítače tak, aby přenos dat byl možný jinak než na pevném médiu a za touto vizí stálo ministerstvo obrany USA. Bylo potřeba vytvořit decentralizovanou síť, která by byla schopná fungovat i v případě, kdyby byly její některé uzly zničeny. V roce 1969 vznikla síť ARPANET a měla čtyři uzly, které byly ve vzdělávacích institucích. První sítě, které se později vzájemně spojily, aby vytvořily globální síť, byly převážně spravovány akademickými institucemi a sloužily pro komunikaci mezi vědci, sdílení výsledků výzkumu, vzdálený přístup k souborům, databázím a knihovnám. Univerzity tedy měly velký vliv na vývoj Internetu. Nyní, o čtyřicet let později už internet využívají milióny lidí na celém světě, včetně členů vzdělávacích institucí.²

Pojem virtuální výuky už zavedl Jára Cimrman. Jeho korespondenční gymnázium bylo jakýmsi předchůdcem virtuální univerzity. Jenže to ještě nešlo o vzdělávání pomocí počítačů a internetu.

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Seznam nejstarších univerzit. [online]. c2009 [cit. 2009-04-21]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_nejstar%C5%A1%C3%ADch_univerzit>.

---

1 *Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Seznam nejstarších univerzit.* [online]. c2009 [cit. 2009-04-21]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_nejstar%C5%A1%C3%ADch_univerzit>.

2 *Historie internetu.* [online]. C1998-2001. [cit. 2009-04-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.adpnet.cz/inethistory.html>>.

2. Virtuální univerzity v České republice

Virtuální univerzity představují nové možnosti v oblasti vzdělávání a jsou určeny jednak pro prezenční formu studia, hlavně pak pro její distanční formu. Virtuální univerzity jsou specifickou oblastí e-learningového vzdělávání. Možnost vzdělávat se bez nutnosti navštěvovat přednášky v „kamenné“ vysoké škole mezi čtyřmi zdmi a existence vzdělávacího procesu na síti mimo ohraničený fyzický prostor bude získávat stále více na popularitě. Třída ve virtuální univerzitě může totiž být prakticky kdekoliv na světě a studenti se mohou vzdělávat kdykoliv se jim to hodí. Veškeré studijní materiály jsou studentům distribuovány prostřednictvím internetu.

Virtuální univerzity a distanční forma vzdělávání si získává v českém vysokoškolském vzdělávacím systému své přední místo. Terciální vzdělávání rozšiřuje díky výpočetním a telekomunikačním prostředkům své nabídky i pro starší ročníky. Potřeba se vzdělávat se objevuje mezi lidmi všech generací. V Bílé knize terciálního vzdělávání se píše:

„Společnosti celého světa čelí globálním výzvám. Jsou jimi migrace a diverzifikace populace, prohlubování rozdílů mezi bohatými a chudými, vznik a růst oblastí sociálního vyloučení, nárůst kriminality. Zároveň dochází k transformaci společnosti ve společnost znalostí a ekonomiku taženou novými objevy a z nich plynoucími inovacemi. Největší hodnoty vznikají díky tvořivým lidem a tvořivé práci. Způsoby poznávání světa a implementace nových poznatků se výrazně rozšiřují o tendence propojující racionální a kreativní způsoby poznávání a objevování. Zemím, které neuspějí, zbude rutinní práce prováděná lidmi nebo automaty. Bez zdravého vývoje vzdělávací soustavy se Česká republika postupně stane montovnou Evropy.“³

Z tohoto dokumentu je zřejmé, že vzdělávání by mělo být celoživotním procesem, který má přispět k uplatnění jedince ve společnosti a rozvoji jeho osobnosti.

Distanční studium a další formy postgraduálního vzdělávání začaly vysoké školy nabízet od poloviny devadesátých let a jednou z prvních institucí, která distanční vzdělávání nabídla, bylo Vysoké učení technické v Brně.

Účinné distanční graduální programy by měly být realizovány tam, kde je potřeba vzdělávat dospělé, kteří z nejrůznějších důvodů nemohli studovat vysokou školu v mládí. Vedli je k tomu ekonomické, rodinné nebo i zdravotní důvody. Prezenční forma studia je pro hendikepovaného člověka stále velký problém, i když jsou dnes univerzity vybaveny bezbariérově.

---

3 MATĚJŮ, Petr. JEŽEK, František. MŮNICH, Daniel. *Bílá kniha terciálního vzdělávání. Verze projednaná vládou dne 26.1.2009.* Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 81 s.

V České republice odstartovalo několik projektů virtuálních univerzit pro seniory. V rámci studia Univerzity třetího věku se rozhodla Česká zemědělská univerzita spustit projekt Virtuální univerzita pro studenty seniory a pro hendikepované občany, kteří mají bydliště daleko od klasických univerzit a v případě zájmu o další vzdělávání by pro ně dojíždění na přednášky bylo obtížné. Finance na projekt Virtuální univerzity pro rok 2008 byly získány z prostředků MPSV a MŠMT. Studentem Virtuální univerzity se může stát kdokoli, kdo má statut důchodce, má uzavřené středoškolské vzdělání, zaregistruje se v některém z konzultačních středisek a bude se řídit studijními podmínkami univerzity.⁴ Podmínkou pro studium Virtuální univerzity nejsou ani dovednosti ovládání výpočetní techniky. O pomoc a konzultace mohou studenti senioři požádat v některém z konzultačních středisek. Nejedná se tedy o klasickou formou e-learningové výuky ale o výuku kombinovanou.

Na Univerzitě Pardubice nabízí v programu Virtuální univerzita pro veřejnou správu dva kurzy v rámci dalšího vzdělávání vedoucích úředníků. Těmito kurzy jsou Řízení lidských zdrojů ve veřejné správě a Projektový management pro místní správu. Oba dva kurzy je možné vystudovat v angličtině nebo v češtině. Projekt Virtuální univerzity pro veřejnou správu byl spolufinancován z programu Leonardo da Vinci a spojili se do něj partneři z České republiky, Polska, Španělska a Řecka. Cílem bylo připravit pro partnerské země e-learningový kurz pro vedoucí pracovníky státní správy a samosprávy.

3. Druhy virtuálních univerzit

Existují dva typy vyrtuálních univerzit. Virtuální univerzita bez kampusu je forma, která oproti světovému trendu, není v České republice příliš rozšířená. U nás se osvědčil druhý typ virtuální univerzity, univerzita s kampusem. Kromě virtuální univerzity v prostředí internetu, existuje i fyzická vzdělávací instituce, která plní mateřskou zakládací funkci své virtuální univerzitě. Kombinace fyzické a virtuální univerzity udržuje kontakty studentů mezi sebou i se vzdělávací institucí a zároveň respektuje jejich povinnosti spojené se zaměstnáním, rodinou atd. Tento typ kombinace fyzické a virtuální univerzity se nazývá smýšený.⁵

---

4 *Virtuální univerzita třetího věku*. Dostupné z WWW:

<www.posumavi.jz.cz/sdruzenispol/spolecne/download_soubor.php?ids=338>

5 KOVÁŘ, Martin. *Geography on the virtual universities*. In *Information and Communication Technology Education*. Ostrava: Ostravská univerzita, [2000?]. s. 29-32.

4. Rizika virtuálních univerzit

Virtuální univerzity a s nimi spojené distanční vzdělávání má své výhody, ale přináší i mnohá rizika. Jedním z nich je sociální izolace. Student, který se vzdělává prostřednictvím internetu může postrádat fyzický kontakt se svými spolužáky. I když má na „síti sítí“ možnost najít řešení mnoha problémů, rada od spolužáků týkající se konkrétní věci je nenahraditelná.

Mnozí ze studentů se také nemohou vzdělávat s pomocí počítače a monitoru, četba textů z obrazovky jim nedělá dobře na oči, nemohou se soustředit, protože je počítač rozptyluje. Vyhovující jsou pro ně jen testy typu: „Zaškrtněte odpověď, která podle Vás nejlépe vystihuje situaci...“ a jejich vyhodnocení, které se objeví po dokončení testu. Tady budu mluvit sama za sebe, na gymnáziu mi byly veškeré studijní materiály předkládány pouze prostřednictvím ústního výkladu a já si musela zapisovat poznámky. Na vysoké škole mi někteří přednášející zprostředkovávají učivo v elektronické podobě, nechybí ani e-learningové kurzy na procvičení. Tato forma mi ale moc nevyhovuje a stejně si dělám svoje poznámky a veškeré texty si tisknu, abych si do nich mohla psát. Někteří odborníci na informační technologie ve vzdělávání pochybují nad pojmem virtuální univerzity. *„Z pojmu virtuální výuka bych udělal pojem virtuální procvičování. Nenahradil bych stále ještě desítkami let ověřenou formu výuky (přednáška, cvičení) elektronickým samostudijním systémem. Pojem virtuální univerzity bych změnil na digitální model univerzity. Zde by se dalo studovat a procvičovat. Zájemce by mohl mít jistou vazbu na tvůrce materiálů. Přičemž tvůrcem by nemusel být daný cvičící, ale některý ze studentů. Cvičící by ale odpovídal za kvalitu a obsah cvičení.“*⁶

Dalším slabou stránkou může být málo motivovaný student. Pokud nemá student virtuální univerzity dostatečnou motivaci a pevnou vůli, nebude se pravidelně v multimediálním kontaktu a jeho studium bude nárazové a nepravidelné. Student musí sám volit studium, studovat bez dozoru, určovat si sám čas studia a sám se kontrolovat

Mateřská vzdělávací instituce, jejíž je virtuální univerzita součástí, musí mít pro studenty distančního studia vytvořené kvalitní studijní pomůcky. Studijní opory musí být dobře strukturované, každý odstavec by měl mít rozvedenou jen jednu myšlenku, všechny kapitoly by měly mít vytyčené cíle toho, co bude student po jejich prostudování znát a po několika kapitolách by mělo být učivo procvičeno v úkolu, který student posílá tutorovi.

---

6 PAVLÍČEK, Josef. *Virtuální výukové systémy*. [cit. 2009-04-03]. Dostupné z WWW: <http://www.veda.cz/article.do?articleId=6062>.

Tutor je osoba přidělená studentovi a má ho na starosti během jeho studia. Tutor například kontroluje jeho domácí úkoly, vysvětluje mu nejasné věci a odkazuje ho k nastudování odpovídající učební látky.

V České republice je zatím jsou zatím jen některé studijní obory, které lze vystudovat formou distančního studia. Ty obory, které jsou zaměřené na praktické studijní dovednosti a vyžadují účast na seminářích a cvičeních, u nás distanční formou studovat nelze. Zkoušky u nás a v západoevropských zemích probíhají u distančního studia ústně s fyzickým kontaktem studenta a zkoušejícího. Ve Spojených státech amerických funguje praxe jinak. Zde lze vystudovat vysokou školu, aniž by student musel navštívit po celou dobu studia fyzickou instituci a veškeré úkony se dějí prostřednictvím internetu. Dokonce i vysokoškolský ověřování získaných znalostí a předání certifikátu lze provést prostřednictvím internetu. Na některých místech v USA je tak pojem distančního vzdělávání proveden do detailů. Problémem může být fakt, že místo přihlášeného studenta může po celou dobu studovat prostřednictvím virtuální univerzity někdo jiný.⁷

Rozvoj distančního vzdělávání také klade nové požadavky na rozšíření stávajících informačních systémů. Ty obvykle neobsahují žádné automatické prvky monitorování on-line přístupu k jednotlivým částem systému, prostředky pro on-line komunikaci a obecně řízení výukového procesu se zpětnou vazbou. Nové přístupy k pojetí distančního vzdělávání souvisejí s možností využívání špičkových informačních a komunikačních technologií vyžadují doplnění stávajících informačních systémů o moduly umožňující řízení výukového procesu realizovaného distanční formou. Tento způsob výuky je v terminologii označován jako e-learning.

Přidáním modulů pro zajištění e-learningu jako prostředku pro podporu distančního vzdělávání do informačního systému vysoké školy dostaneme strukturu, pro kterou se v dnešní době zažil název virtuální univerzita.⁸

---

7 JUSTOVÁ, Helena; ZLÁMALOVÁ, Helena. Virtuální univerzita. *Učitelství noviny*, 2000, roč. 103, č. 29. s 12-13.

8 SUCHÁNEK, Petr. *Informační systém vysoké školy jako součást projektu virtuální univerzity: disertační práce k získání titulu Doktor (PhD.): studijní obor automatizace technologických procesů..* 1. vyd. Karviná: Petr Suchánek. 2003, 32 s. ISBN 80-0260-0.

5. Závěr

Virtuální univerzity a distanční forma vzdělávání si získávají přízeň stále více studentů, protože ne každý má možnost chodit pravidelně do školy na přednášky, ať už je důvodem pracovní vytížení, rodina, zájmy nebo hendikep studenta. Ale vzdělání by mělo být přístupné všem bez rozdílu a je důležité pro rozvoj osobnosti.

Tato forma vzdělávání by nemohla fungovat bez internetu. Nebýt této sítě sítí, distanční forma vzdělávání umožněná e-learningových programů a elektronických studijních materiálů, by nebyla možná.

Díky internetu mají možnost vzdělávat se všichni. Ne každému ale vyhovuje forma virtuálního vzdělávání. Tato forma vzdělávání má své klady i zápory. Na jednu stranu sice nemusí studenti každý den nikam dojíždět a poslouchat přednášky, na druhou stranu studentům vzděláným virtuálně může chybět osobní kontakt se spolužáky. Virtuální vzdělávání sice umožňuje komunikovat prostřednictvím diskusních fór a vyměňovat si studijní zkušenosti takto, osobní kontakt ale může chybět. Kladem může být to, že studijní materiály jsou dostupné na internetu a student se může vzdělávat kdykoliv má čas, záparem naopak fakt, že bez dostatku motivace student nemá proč se vzdělávat a není ničím nucen do učení. Snaží se pak narychlo vše naučit naráz.

Elektronické studijní materiály neumožňují doplňovat si do textu své vlastní poznámky, jak jsou někteří studenti zvyklí si dělat. Čtení textu z obrazovky počítače mu může působit značné potíže.

6. Použitá literatura

1. *Historie internetu*. [online]. C1998-2001. [cit. 2009-04-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.adpnet.cz/inethistory.html>>.
2. JUSTOVÁ, Helena; ZLÁMALOVÁ, Helena. Virtuální univerzita. *Učitel'ské noviny*, 2000, roč. 103, č. 29. s 12-13.
3. KOVÁŘ, Martin. *Geography on the virtual universities*. In *Information and Communication Technology in Education* . Ostrava: Ostravská univerzita, [2000?]. s. 29-32.
4. MATĚJŮ, Petr. JEŽEK, František. MŮNICH, Daniel. *Bílá kniha terciálního vzdělávání. Verze projednaná vládou dne 26.1.2009*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 81 s.
5. PAVLÍČEK, Josef. *Virtuální výukové systémy* . [cit. 2009-04-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.veda.cz/article.do?articleId=6062>>.
6. SUCHÁNEK, Petr. *Informační systém vysoké školy jako součást projektu virtuální univerzity: disertační práce k získání titulu Doktor (PhD.): studijní obor automatizace technologických procesů*. 1. vyd. Karviná: Petr Suchánek. 2003, 32 s. ISBN 80-0260-0.
7. *Virtuální univerzita třetího věku*. Dostupné z WWW: <www.posumavi.jz.cz/sdruzenispol/spolecne/download_soubor.php?ids=338>
8. *Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Seznam nejstarších univerzit*. [online]. c2009 [cit. 2009-04-21]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_nejstar%C5%A1%C3%ADch_univerzit>.